

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Antisymmetry and sign languages: a comparison between NGT and LIS

Brunelli, M.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Brunelli, M. (2011). Antisymmetry and sign languages: a comparison between NGT and LIS Utrecht: LOT

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Samenvatting

Het doel van dit proefschrift is een eerste (gedeeltelijke) uiteenzetting te geven van meerdere syntactische constructies in Italiaanse Gebarentaal (LIS) en Nederlandse Gebarentaal (NGT) binnen een antisymmetrisch kader. Aan de ene kant probeert het de bewezen crosslinguïstische variatie tussen deze twee talen te evalueren; aan de andere kant bepaalt het of de geobserveerde veranderingen afgeleid kunnen worden uit een strikte specificier-hoofd-complement diepe structuur, waarbij alleen verplaatsing naar links plaatsvindt.

Hoofdstuk 1 levert een theoretische en beschrijvende achtergrond voor de volgende hoofdstukken, inclusief het theoretisch kader dat de basis voor de analyse vormt. Hier worden ook de notatieconventies toegelicht die door het gehele proefschrift worden gebruikt, alsook de toegepaste methodologie. De data zijn afkomstig uit verschillende bronnen; sommige voorbeelden werden verzameld uit de literatuur, andere werden ontlokt aan informanten en/of aan hun grammaticale oordeel onderworpen.

Hoofdstuk 2 vergelijkt het DP-domein van LIS en NGT. De vele elementen die het naamwoord kunnen begeleiden worden besproken: adjectieven, telwoorden, demonstratieven, possessieven en kwantificeerders. Het resulteert in bewijs voor crosslinguïstische variatie. In LIS zijn deze elementen postnominiaal, terwijl volgens de beschikbare data sommige van deze elementen in NGT prenominaal zijn.

De lineaire volgordes van zowel LIS als NGT lijken compatibel te zijn met op antisymmetrie gebaseerde beschrijvingen. Ik toon aan dat in beide talen de oppervlaktevolgorde van de geanalyseerde elementen kan worden afgeleid door successieve verplaatsingen naar links binnen één universele projectiehiërarchie. De crosslinguïstische variatie, d.w.z. de verschillende geobserveerde lineaire volgordes, is het resultaat van het verschillende bereik van raising naar links in de twee talen. Voor het ogenblik lijkt de noodzaak van verplaatsing naar links in beide talen enkel te worden gemotiveerd door het gebrek aan functionele elementen (bijv. voorzetsels) in het hogere deel van hun DP. Verder onderzoek is echter nodig om onafhankelijke motivatie te bieden voor alle derivatieve stappen die de analyse voorstelt.

Hoofdstuk 3 gaat over het IP-domein van LIS en NGT. Ook hier toont de volgorde van elementen – een aantal aspectuele markeerders, modale

en ontkenkende elementen – interessante crosslinguïstische variatie. In LIS zijn deze elementen postverbaal, terwijl in NGT modale elementen ook preverbaal kunnen voorkomen. Bovendien is de lexicale ontkenning NOT in LIS verplicht, terwijl in NGT de ontkenkende non-manuele markeerder (NMM), het hoofdschudden, voldoende is om een propositie te ontkennen. De gebarenavolgordes onder analyse zijn compatibel met antisymmetrie: ze kunnen worden afgeleid uit één universele hiërarchie via verplaatsing naar links. De voorgestelde analyse geeft ook een verklaring voor de distributie van ontkenkende NMMs, aangezien de verschillen in gebarenavolgorde en de scope van de NMMs af zijn te leiden uit het verschillende bereik van de verplaatsing naar links.

Volgens de data gebruiken LIS en NGT specifieke ontkenkende modale gebaren, behalve wanneer de betekenis van “non-verplichting” wordt uitgedrukt. In dit geval maken beide talen gebruik van de standaard ontkenkende constructie. De analyse is gebaseerd op de semantiek van de modale gebaren en er wordt voorgesteld dat de waargenomen verschillen afhangen van de scope-relatie tussen modalen en ontkenning binnen een universele diepe structuur.

De landing sites van de voorgestelde derivatieve verplaatsingen zijn niet altijd exact gedetermineerd. Er wordt echter gesteld dat de verplaatsingen naar links van de doelprojecties al onafhankelijk vastgelegd zijn voor andere talen.

De antisymmetrische verklaring wordt ondersteund door het feit dat deze een cruciale rol speelt in het relateren van de lineaire elementenvolgorde en de positie van subjectcongruentie op congruerende werkwoorden in LIS en NGT, zonder dat bijkomende bepalingen worden vereist, zoals in hoofdinitiale gesproken talen als bijvoorbeeld Italiaans en Frans.

Hoofdstuk 4 behandelt het CP-domein door imperatieve en interrogatieve zinnen in LIS en NGT te vergelijken. Het stelt tevens de interactie tussen deze constructies en topicalisatie in beide gebarentalen aan de orde.

De data tonen een aanzienlijke mate van cross- en intralinguïstische variatie, maar zijn niettemin compatibel met antisymmetrie. Met betrekking tot de distributie van wh-gebaren in beide gebarentalen is te zien dat constructies met zinsfinale wh-elementen en dubbele wh-elementen ook (gelijktijdig) voorkomen in sommige Romaanse talen. De zinsfinale positie van functionele gebaren en de scope van NMMs in

imperatieve zinnen, polaire vraagzinnen en wh-vraagzinnen worden uitgelegd op basis van antisymmetrische verklaringen, die eerder uiteengezet zijn voor zowel gebarentalen als voor gesproken talen.

Er wordt voorgesteld dat de verschillende verplaatsingen naar links, die betrokken zijn bij derivatie, worden aangestuurd door de behoefte om kenmerken te verifiëren die noodzakelijk zijn voor alle talen: (i) concentratie op het bevraagde element, (ii) vraagmarkering, en (iii) markering van het type vraagzin (hetgeen af kan hangen van de aanwezigheid van een open of gesloten verzameling antwoorden op de vraagzin). De claim wordt gemaakt dat verschillende topicprojecties aanwezig zijn in de linkerperiferie van de zin, en er wordt voorgesteld dat niet alle topicprojecties geassocieerd kunnen worden met een “opgetrokken wenkbrauw”-intonatie, zoals het stramien dat is voorgesteld voor topic-intonatie in het Italiaans.

In hoofdstuk 5 worden combinaties van CPs in LIS en NGT besproken, d.w.z. combinaties van zinnen. In het bijzonder wordt gekeken naar conditionele en restrictieve relatieve zinnen.

Hoewel de data suggereren dat er een verscheidenheid aan relatieve zinnen met intern én extern hoofd is in LIS, is er tot op heden geen duidelijk bewijs dat NGT een specifieke zinsconstructie heeft voor relatieve zinnen (hoewel informele observatie suggereert dat zulke constructies lijken te bestaan). Het hoofdstuk biedt dus een beschrijving van conditionele zinnen in zowel LIS als NGT, terwijl voor relatieve zinnen enkel een verklaring wordt gegeven voor LIS. De voorgestelde derivatie haalt ook voordeel uit de vergelijking met andere gebarentalen en gesproken talen.

Het antisymmetrische framework is verenigbaar met de data over conditionele zinnen, alsook met de meeste relatieve zinnen van LIS. Wat betreft conditionelen wordt een antisymmetrische verklaring in de twee gebarentalen gemotiveerd door de links-perifere positie van de conditionele bijzin in relatie tot de hoofdzin, alsook door de zinsinitiële positie van de optionele lexicale markeerders binnen de conditionele bijzin. In NGT wordt deze uitleg ondersteunt door de aanwezigheid van topics die zijn ingebed in de conditionele bijzin. Een antisymmetrische benadering van relatieve zinnen in LIS wordt gestaafd door het feit dat deze zinnen aanzienlijke intralinguïstische variatie laten zien, die overeenkomt met de variëteit die is aangetoond voor interrogatieve constructies in LIS, die weer gelijk is aan vraagzinnen van specificier-

hoofd-complement gestructureerde gesproken talen (zoals beargumenteerd wordt in hoofdstuk 4).

Het feit dat LIS, naast relatieve zinnen met een intern hoofd, postnominale relatieve zinnen met extern hoofd heeft, die een lineaire volgorde hebben gelijk aan de volgorde die is gevonden voor specificier-hoofd-complement gesproken talen, suggereert ook dat een antisymmetrische verklaring voor LIS in aanmerking genomen moet worden. Met antisymmetrie is het mogelijk deze intralinguïstische variatie in LIS te verklaren met een specificier-hoofd-complement diepe structuur, die ook verantwoordelijk is voor postnominale relatieve zinnen met extern hoofd van gesproken talen.

Tot slot biedt dit hoofdstuk steun voor de hypothese dat conditionele zinnen in feite een subtype van relatieve zinnen zijn. Dit voorstel is gebaseerd op de observatie dat conditionele en beperkte relatieve NMMs in LIS hetzelfde zijn, en dat lexicale conditionele markeerders in LIS en NGT enkele eigenschappen delen met een functioneel element dat ook voorkomt in relatieve zinnen in LIS.

Hoofdstuk 6 plaatst de conclusies van de voorgaande hoofdstukken in een breder perspectief, en stipt enkele interessante parallellen aan die waargenomen zijn in de beschrijvingen van verschillende constructies in LIS en NGT.

Na het kort bespreken van enkele argumenten tegen antisymmetrie die eerder zijn voorgesteld voor LIS, presenteert het hoofdstuk een overzicht van de resultaten van dit proefschrift en worden mogelijk interessante richtingen voor verder onderzoek geopperd. De algehele conclusie van deze haalbaarheidsstudie is dat een vergelijkende antisymmetrische analyse van LIS en NGT (en andere gebarentalen) beslist een prikkelende en waardevolle onderneming is, hoewel verder onderzoek meerdere aspecten van deze talen zou moeten beslaan om een completer beeld te kunnen vormen van hun structurele organisatie en de bewezen inter- en intramodale variatie.